

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ
ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

А.БАЙТҰРСЫНОВ АТЫНДАҒЫ
ҚОСТАНАЙ Өңірлік университеті

ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСЫ ӘКІМДІГІ МӘДЕНИЕТ БАСҚАРМАСЫНЫҢ "ЫБЫРАЙ АЛТЫНСАРИННИҢ ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСТЫҚ
МЕМОРИАЛДЫҚ МҰРАЖАЙЫ" КОММУНАЛДЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІ

КОММУНАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ "КОСТАНАЙСКИЙ ОБЛАСТНОЙ МЕМОРИАЛЬНЫЙ
МУЗЕЙ ИБРАЯ АЛТЫНСАРИНА" УПРАВЛЕНИЯ КУЛЬТУРЫ АКИМАТА КОСТАНАЙСКОЙ ОБЛАСТИ

АЛТЫНСАРИН ОҚУЛАРЫ

«ИННОВАЦИЯ, БІЛІМ, ТӘЖІРИБЕ-БІЛІМ
БЕРУ ЖОЛЫНЫҢ ВЕКТОРЛАРЫ»
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ
КОНФЕРЕНЦИЯСЫ

МАТЕРИАЛДАРЫ

І КІТАП

АЛТЫНСАРИНСКИЕ ЧТЕНИЯ

МАТЕРИАЛЫ

МЕЖДУНАРОДНОЙ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ
«ИННОВАЦИИ, ЗНАНИЯ,
ОПЫТ – ВЕКТОРЫ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТРЕКОВ»

І КНИГА

Қостанай, 2023

УДК 37.02
ББК 74.00
И 63

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ/ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Куанышбаев Сеитбек Бекенович, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің Басқарма Төрағасы-Ректоры, география ғылымдарының докторы, Қазақстан Педагогикалық Ғылымдар Академиясының мүшесі;

Жарлыгасов Женис Бахытбекович, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің Зерттеулер, инновация және цифрландыру жөніндегі проректоры, ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор;

Скударева Галина Николаевна, педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент, Мәскеу облысындағы МОУ «Мемлекеттік гуманитарлық-технологиялық университеті» ректорының м.а.; Ресей Федерациясының жалпы білім беру ісінің құрметті қызметкері, Ресей;

Бережнова Елена Викторовна, педагогика ғылымдарының докторы, профессор Мәскеу халықаралық мемлекеттік қатынастар институты, Ресей;

Ибраева Айман Елемановна, «Қостанай облысы әкімдігінің білім басқармасы» ММ жетекшісі;

Онищенко Елена Анатольевна, «Педагогикалық шеберлік орталығы» жекеменшік мекемесінің Қостанай қаласындағы филиалының директоры;

Демисенова Шнар Сапаровна, педагогика ғылымдарының кандидаты, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің педагогика және психология кафедрасының меңгерушісі;

Утегенова Бибикуль Мазановна, педагогика ғылымдарының кандидаты, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің педагогика және психология кафедрасының профессоры;

Смаглий Татьяна Ивановна, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің, педагогика ғылымдарының кандидаты; педагогика және психология кафедрасының қауым.профессоры;

Жетписбаева Айсылу Айратовна, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің Ы.Алтынсарин атындағы әдістемелік кабинетінің меңгерушісі.

«Инновация, білім, тәжірибе-білім беру жолының векторлары»: 2023 жылдың 17 ақпандағы Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. I Кітап. – Қостанай: А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, 2023. – 1081 б. = «Инновации, знания, опыт – векторы образовательных треков»: Материалы международной научно-практической конференции, 17 февраля 2023 года. I Книга. – Костанай: Костанайский региональный университет имени А.Байтұрсынова, 2023. – 1081 с.

ISBN 978-601-356-244-5

Жинаққа «Инновация, білім, тәжірибе-білім беру жолының векторлары» атты Алтынсарин оқулары халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары енгізілген.

Талқыланатын мәселелердің алуан түрлілігі мен кеңдігі мақала авторларына заманауи білім беруді жаңғырту мен дамытудың, осы үдерісте қазақ ағартушыларының педагогикалық мұрасын пайдаланудың жолдарын, мұғалімдерді даярлаудың тиімді технологиялары мен форматтарын әзірлеу мен енгізу мәселелерін, ақпараттық қоғамдағы білім беру кеңістігінің ерекшеліктерін айқындауға, сондай-ақ педагогтердің инновациялық қызметінің тәжірибесін жинақтауға, педагогикалық үдеріс субъектілерін психологиялық-педагогикалық қолдауға мүмкіндік берді.

Бұл жинақтың материалдары ғалымдарға, жоғары оқу орындары мен колледж оқытушыларына, мектеп мұғалімдері мен мектепке дейінгі тәрбиешілерге, педагог-психологтарға, магистранттар мен студенттерге қызықты болуы мүмкін.

В сборнике содержатся материалы Международной научно-практической конференции Алтынсаринские чтения «Инновации, знания, опыт – векторы образовательных треков». Многообразие и широта обсуждаемых проблем позволили авторам статей определить векторы модернизации и развития современного образования, использования в данном процессе педагогического наследия казахских просветителей, вопросов разработки и внедрения эффективных технологий и форматов подготовки учителей, специфики образовательного пространства в информационном обществе, а также обобщения опыта инновационной деятельности педагогов, психолого-педагогической поддержки субъектов педагогического процесса.

Материалы данного сборника могут быть интересны ученым, преподавателям вузов и колледжей, учителям школ и воспитателям дошкольных учреждений, педагогам-психологам, магистрантам и студентам.

ISBN 978-601-356-244-5

9 786013 562445

УДК 37.02
ББК 74.00

© А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, 2023
© Костанайский региональный университет имени А.Байтұрсынова, 2023

Көрінсін ұлдарыңыз ел төрінен!
Қабыл алғын осы өлеңді жыр шашу ғып
Шығарған шынайы көңіл, жүрегімнен!

Әдебиеттер тізімі:

1. Ы. Алтынсарин. Әдебиет порталы. <https://adebiportal.kz>
2. Ұлттың ұлы ұстазы Ыбырай Алтынсариннің тілегі. <https://sputnik.kz>
3. Наследие великого учителя Ибрая Алтынсарина актуальна и сегодня – заслуженный деятель культуры РК Г. Касымжанова. <https://www.inform.kz>
4. Спандияр Көбеев. Әдебиет порталы. <https://adebiportal.kz>
5. С.Көбеевтің әңгімелері мен аудармалары. <https://zharar.kz>
6. С.Көбеев әлеуметтік әділеттіліктің, адамгершіліктің жаршысы, гуманист – педагог. <https://bilimdinewz.kz>.

ӘОЖ 37.034

БІЛІМ МАЗМҰНЫН ЖАҒАРТУ ЖАҒДАЙЫНДАЫБЫРАЙ АЛТЫНСАРИННЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ИДЕЯЛАРЫНЫҢ САБАҚТАСТЫҒЫ

*Султанова Айкерім Малшыбайқызы
педагогикалық ғылымдар магистрі
педагог – сарапшы, қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Қостанай қаласы білім бөлімінің А.М.Горький атындағы гимназиясы» КММ
E-mail: ajgerochka@mail.ru*
*Сұлтанов Қабдрахман Қабдікәрімұлы
педагог – сарапшы, география пәні мұғалімі
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Қостанай қаласы білім бөлімінің №15 жалпы білім беретін мектебі» КММ
E-mail: kabdraxman@mail.ru*
*Ромащенко Дмитрий Сергеевич
педагогикалық ғылымдар магистрі,
педагог – сарапшы, қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Қостанай қаласы білім бөлімінің А.М.Горький атындағы гимназиясы» КММ
Қостанай қаласы, Қазақстан*

Аңдатпа

Бұл мақалада Ыбырай Алтынсариннің педагогикалық идеясы мен қазіргі білім берудегі сабақтастық туралы айтылады. Ол жас ұрпаққа білім беру мен тәрбиелеу мәселесіне ерекше көңіл аударды, сол жолды әлі күнге дейін біз жалғастырып келеміз. Қазақ даласындағы аумалы – төкпелі заманда ұрпақ болашағын ойлаған ғалым туралы терең ойлар айтылған. Қазіргі білім беру саласына үлкен өзгерістер енгізіліп жатқандығы туралы баяндалған.

Түйінді сөздер: прогрессшіл, халық ағартушысы, реформалар, оқу мен жазуды сыни тұрғыдан ойлау технологиясы, объективті ойлау, инновациялық іс – әрекет.

Аннотация

В этой статье изложены педагогические идеи Ибрая Алтынсарина, который придавал огромное значение воспитанию и образованию молодежи. Его прогрессивные взгляды имеют преемственность с современным образованием и внедряются в педагогический процесс и сегодня. Нас поражает глубина мыслей просветителя. Он предвидел те изменения, которые сегодня находят воплощение в обновлении содержания образования.

Ключевые слова: прогрессивный, народный просветитель, реформы, технология критического мышления через чтение и письмо, объективное мышление, инновационная деятельность.

Abstract

This article presents the pedagogical ideas of Ibray Altynsarin, who attached great importance to the upbringing and education of young people. His progressive views have continuity with modern education and are being introduced into the pedagogical process today. We are struck by the depth of the enlightener's thoughts. He foresaw the changes that today are embodied in the renewal of the content of education.

Key words: progressive, people's educator, reforms, technology of critical thinking through reading and writing, objective thinking, innovative activity.

Ыбырай Алтынсарин қазақ халқының ұлы перзенті, қазақ жерінде оқу – ағарту ісін жүзеге асырған, қазақ зиялылығының арасынан шыққан тұңғыш халық ағартушысы, қоғамда өзгерісті жасау жолында талмай күрескен, аса талантты педагог, дарынды жазушы, ақын, көрнекті қоғам қайраткері. XIX ғасырдың екінші жартысында аса көрнекті ағартушы – демократ – Ыбырай Алтынсарин Қазақстандағы қоғамдық ой – пікірдің өркендеу тарихында орасан зор орын алды. Ол жас ұрпаққа білім беру мен тәрбиелеу мәселесіне ерекше көңіл бөлді. Қазақ даласындағы аумалы – төкпелі заманда ұрпақ болашағын ойлап, балалар мен жас жеткіншектердің тағдырына терең үңілген ағартушы-ұстаз. Ыбырай Алтынсарин қазақ қоғамының мәдениет пен экономика жағынан мешеу кезінде өмір сүріп, халқымыздың демократиялық мәдениеті мен өнерінің бір сыпыра саласында жаңадан өсіп – өркендеуіне айқын жол ашып, негізін қалады. Ы.Алтынсарин Қазақстандағы әлеуметтік – педагогикалық мәселелерді шешудің басты жолдары мен негізгі ұстанымдарын ұсынды. Іргесі қаланбақшы алғашқы мектеп құрылысын, тұңғыш берілетін білімнің бағыт – бағдарын айқындады, қалың бұқараға оның мазмұны мен маңызын түсіндірді, бастауыш мектепке оқу – құралдарын әзірледі. [1, б. 35] Ыбырай Алтынсарин – бар саналы ғұмырын туған халқын өнер – білімді, жаңа заманның өркениетті, мәдениетті елдерінің қатарына қосу жолына арнаған көрнекті тұлға. Ол өзінің ағартушылық, педагогтік, ақын – жазушылық тарихи қызметі мен зор талантын, жан – жақты терең білімі мен қайрат – жігерін елдің жас ұрпағына білім нәрін сусындатқан, оларды тәрбиелеуге, қазақ жерінде үлесін қосатын ұрпақ тәрбиеледі. Ол жаңа үлгідегі мектептер ашып, оқушыларды өз заманының озық ғылымымен қаруландыруға, кәсіп түрлеріне үйретуге арнаған. Ыбырай осы жолда сан алуан кедергілер мен қиындықтарды жеңе біліп, үлкен жетістіктерге қол жеткізгені бәрімізге мәлім. Өшпес ізі туған халқының мақтан тұтатын ардақтысына айналғаны тарих куә. Ыбырай Алтынсарин өзінің ашқан мектептерде ана тілінің таза оқытылуына көңіл бөліп, алғашқы бастауыш мектеп оқушыларына тілашар ретінде халықтың ауыз әдебиетін пайдаланып, өзі де ұрпақ тәрбиесіне арналған әдеби шығармалар жазды. Сондай әдеби шығармалары арқылы қазақтың жазба әдебиетінің, әдеби тілінің негізін қалаушыларының бірі болды. Әдебиетке тың тақырыптар әкеліп, озық ойлар жеткізушісі болды. Оның мазмұнды да мағыналы әсем лирикалық өлеңдері, әсерлі әңгімелері, мысалдары қазақ әдебиетінің тарихында өшпес әлі күнге дейін орын алады. Осы тұрғыдан, қазақ балалар әдебиетінің негізін салушы Ы.Алтынсариннің тіл тазалығы үшін күрескерлігі, педагогикалық ілімінің тұңғыш кемеңгері деп білеміз. Көрнекті әдебиетші ғалым Қ.Жұмалиев өзінің «XVIII–XIX ғасырлардағы қазақ әдебиеті» деген ғылыми – зерттеу еңбегінде педагог – жазушыға: XIX ғасырда қазақ даласынан шығып, орыс, Европа мәдениетіне қолы жеткен оқымысты, халық ағартушылар дәрежесіне көтерілген әрі педагог, әрі ақын – жазушы Ыбырай Алтынсариннің өз халқының келешегі үшін істеген еңбегі зор,» – деп баға береді. [2, б. 15]

Заманымыздың заңғар жазушысы Мұхтар Омарханұлы Әуезов Ыбырай Алтынсарин туралы былай деп жазған: «Ыбырай орыстың мәдениет мектебін танымаса, Ушинский бастаған педагогикалық жаңалықтарды білмесе, орыстың адамгершіл, прогрессшіл классикалық әдебиетінің нәрінен қорек алмаса, Ыбырай болмас еді... Ыбырай да сол бір бағытта болумен қатар, өмірі, еңбек еткен ортасы, әлеуметтік – қоғамдық қайраты, әрекеті жөнінде Шоқанға да, Абайға да ұқсамайды. Ыбырай Шоқан мен Абайдың ісін өз өмірінде еңбегіне түйістіріп, қоса білді. Сөйтіп, ол Шоқан мен Абайдың істеген тың тарихтың ұзақ өрісі бар, зор келешегі бар істердің үлгісін өз қолымен орнатты. Әрі ол жаңа үлгідегі ақын, әрі сол кездегі Ресейде батыл жаңалық жасап, тың үлгідегі мектеп ашушы. Қазақтың ең алғашқы мәдениетті мектебін жасаумен қатар, жазушылық пен оқытушылықты ол аса шебер өнерлі түрде қабыстырушы». Кезінде қазақ халқының болашақ тағдырын орыс мәдениетімен бірлікте алып қараған Шоқан, Абай және Ыбырай секілді ұлы ағартушы – демократтар тарихымызда өшпестей ізін қалдырды. Олар бір ғасырда бір туатын дарын иелері. Халқы үшін жасаған зор еңбектері қанша жыл, ғасыр өтсе де өз маңыздылығын жоғалтпайтыны ақиқат. Осындай ұлы тұлғалардың ізін жалғасытрушы қазіргі заманның білім берушілер мен келешек ұрпаққа ғылым нәрін себетін ұстаздар қауымы осыны естен бір сәт шығармаған абзал.

Бүгінгі Жаңа Қазақстандық білім беру мен ғылым жүйесін жаңғырту кезеңінде тұрмыз. Әрбір адамның сапалы мектепке дейінгі тәрбие мен мектептегі білімге қолжетімділігін, колледжде, университетте жаңа кәсіби білім алуын, зерттеу жұмыстарын жүргізіп, шығармашылық құзыреттерін дамыту мүмкіндіктерін көздейді. Яғни біз ұстаздар қауымы Ыбырай Алтынсариннің ұлы, сара жолын әліде жалғастырып келеміз. Білім саласына келетін қандай жаңалық болмасын ұстаздардың құбыласын бұратын бір беткейі ол Алтынсарин мұрасы. Білім беру саласындағы реформалар, әлбетте жаңалықтар, оны тәжірибеге енгізу, оның нәтижесін, қорытындысын шығару үшін жылдар керек болады. Алдағы жылы 12 жылдық білім беруге көшу кезеңі басталды. Ыбырай Алтынсарин негізін қалап кеткен жаңа мектеп моделінде жаңаша оқыту түрлері енгізілуді. Әр бала жеке тұлға ретінде қабылданады. Яғни бастауыш білім берудің жалпы білім беретін оқу бағдарламалары баланы жеке тұлға ретінде қалыптастыруға, оның жеке қабілеттерін, оқу ісіндегі оң мотивациясы мен іскерлігін: негізгі мектептің білім беру бағдарламаларын кеңінен меңгеру үшін оқудың, жазудың, есептеудің, тілдік қатынастың, шығармашылық тұрғыдан өзін – өзі көрсетудің, мінез – құлық мәдениетінің берік дағдыларын дамытуға бағытталған болады. Ал негізгі орта білім берудің жалпы білім беретін оқу

бағдарламалары білім алушылардың ғылым жүйесінің базалық негіздерін меңгеруге, олардың бойында тұлғааралық және этносаралық қатынастың жоғары мәдениетін қалыптастыруға, жеке тұлға ретінде өзін – өзі билеуіне және кәсіптік бағдарлануына бағытталады. Сол сияқты жалпы орта білім берудің жалпы білім беретін оқу бағдарламалары жаратылыстану – математикалық және қоғамдық – гуманитарлық бағыттар бойынша бейіндік оқытуды енгізе отырып, саралау, кіріктіру және білім беру мазмұнын кәсіптік бағдарлау негізінде өзiрленедi. [3, б. 7]

«Шеберліктің белгісі – әртүрлі әдісті біліп, сабақта орынды қолдана білу» деп Ахмет Байтұрсынұлы айтқандай, заман талабына сай қазіргі мектеп мұғалімдері оқыту әдістерін жаңа бағытта құрып, оқуға деген баланың ынтасы мен қызығушылығын арттыруды көздейді. Жаңа білім беру жүйесіндегі жаңашылдықты тұлғаға бағытталған білім беру жүйесін жаңғыртумен инклюзивті білім беру моделімен жабдықталған. Осындай қазіргі заманға сай бала оқыту саласының тарихы тереңде екені көзге түседі.

Президентіміз Қасымжомарт Кемелұлы Тоқаев айтқанда, сапалы білім беру Қазақстанның индустрияландыруының негізіне айналуы тиіс. Бұл мәселе мектептерге байланысты айтылып тұрғандығы әрине белгілі. Еліміздің болашағы орта мектептен толық қанды сапалы білім алған, оның бағдарламасын толық меңгерген баладан, яғни оқушыдан шығары анық, өйткені, ертеңгі ел тізгінін ұстар азаматтар бүгінгі мектеп оқушысы. Ұстаздар сол болашақ Жаңа Қазақстанда тұратын жан – жақты дамыған, білімді, өзге елдердің жас буынымен бәсекеге қабілетті жеке тұлға тәрбиелеу, ол қазіргі мектеп мұғалімінің қолында екенің бір сәт ұмытпаған жөн.

Мектепте жұмыс атқаратын әрбір мұғалімнің алдына қазіргі таңда қойылатын талап өте үлкен болып отыр. Мұғалім өзінің инновациялық іс – әрекетін қалыптастырып, оны меңгеріп, өз практикасында қолданған әрбір мұғалім өз сабағын нәтижелі даму жағынан көре алады. Оны түбегейлі зерттеп, қорытынды жасап алда қандай мақсаттар қоюға болатыны жоспарлай алады.

Жаңа педагогикалық технологиялар оқушының білім деңгейінің көтерілуіне жағдай жасайды. Оны «жаңалық», «жаңа әдіс», «өзгеріс», «жаңашылдық» деп атауға болады. Инновацияны қолдану арқылы мұғалім өз – іс тәжірибесін байытып, белгілі бір нәтижеге қол жеткізе алатыны қуантады.

Қазіргі бағдарламаның басым бөлігі сындарлы оқыту теориясы негіздерін қамтиды. Бұл теория оқушылардың ойлауын дамыту, олардың бұрынғы алған білімдері мен жаңа немесе сыныптағы түрлі дерек көздерінен, мұғалімнен, оқулықтан және достарынан алған білімдерімен өзара әрекеттесуі жағдайында жүзеге асады деген тұжырымға негізделеді. білім беру тұжырымдамасы әлі де жетілдіруді, нақтылауды талап етеді деген ойдамын.

Қазіргі мектептерге кіргізілген жаңаша технологияның бірі – тұлғаның ойын дамыту, ендеше оқу мен жазуды сыни тұрғыдан ойлау технологиясы бүгінгі білім беру саласында кеңінен дамып келеді. Сыни тұрғыдан ойлау бағдарламаның өң бойында екі мағынада қарастырылады: оқушылардың және мұғалімдердің сыни тұрғыдан ойлауын дамыту. Сыни тұрғыдан ойлау – бақылаудың, тәжірибенің, ойлау мен талқылаудың нәтижесінде алынған ақпаратты ойлауға, бағалауға, талдауға және синтездеуге бағытталған пәндік шешім. Ол болашақта әрекет жасауға негіз бола алады. Сыни тұрғыдан ойлау, көбінесе, қарсы пікір айтуға баламалы шешімдерді қабылдауға, ойлау және іс – әрекетімізге жаңа немесе түрлендірілген тәсілдерді енгізуге дайын болуға, ұйымдастырылған қоғамдық әрекеттерге және басқаларды сыни тұрғыдан ойлауға баулуды білдіреді. [4, б. 10]

Жаңаша оқыту бұл – мағынаны іздеу, өзінің көзқарасымен ғана шектелмей, басқалардың да пікірін ескеріп, қандай да объективті ойлау және қисыны бар өзіндік қате сенімінен бас тарта білу. Тұлға жаңа идеяларды ұсынуға және жаңа мүмкіндіктерді көруге қабілетті. Сыни тұрғыдан ойлау «ойлау туралы ойлану» деп сипатталған. Ол маңызды мәселелерді талқылау және тәжірибені ой елегінен өткізуді қамтиды. Бұл модуль оқушылардың да, мұғалімдердің де сыни тұрғыдан ойлауды дамытуды саналы және оймен қабылдауын көздейді.

Жаңа инновациялық технологияларды қолдану, яғни ойлауға үйрету, оқушының еркін сөйлеуіне, пікір таластыруына, достарының ойын тыңдауға, проблеманы шешу жолдарын іздей отырып, қиындықты шешуге бағытталған. Оқушы бұрын тек тыңдаушы болса, енді ізденуші, ойланушы, өз ойын дәлелдеуші, ал мұғалім – осы әрекетке бағыттаушы, ұйымдастырушы. Қазіргі өзекті проблемалардың бірі – мектеп оқушысы әдеби кітап оқымайды, тек бар ақпаратты интернеттен іздеп, тауып алып, оқып, көшіріп алып, дайын материалмен жұмыс жүргізіп, қысқа оймен шектеліп жүр. Бүгінгі оқушылардың сөздік қоры тайыз. Себебі оқу материалынан басқа әдеби, тарихи кітап оқуға деген ынта жоқ. Ыбырай Алтынсарин барлық білімдік, тәрбиелік мәні бар әңгімелері, өлеңдері оқулыққа енгізілген, қазіргі ата – аналар мен мұғалімдер соған шүкіршілік етеді. Осындай жағдайда жас ұрпақтың саналы да сапалы білім алуының бірден бір шарты – мұғалімнің ізденімпаз болуы. Себебі, еліміздің болашағы бүгінгі жас ұрпақтың білім деңгейімен өлшенеді. Сондықтан сабақты жаңаша құрып, инновациялық түрлі тәсілдерді, педагогикалық білімдерді жетілдіре отырып, оны дер кезінде қабылдап, өңдеп, нәтижелі пайдалана білу – әрбір ұстаздың міндеті болуы керек. Қазіргі сабақтар оқушылардың танымдық белсенділігін арттыруға, өз бетінше білім алуға, жұптық және ұжымдық бірлесіп жұмыс жасауға, шығармашылығын қалыптастыруға ықпал етеді. Ең бастысы оқушы білімінің тереңдігі мен тиянақтылығын арттырады. Ыбырай Алтынсариннің қазақ балалар әдебиетіне

қосқан еңбектері орасан зор. Заманауи цифрланған ақпараттық коммуникациялық құралдардың қарқынды даму барысында заңғар ұстаздың туындылары жас жеткіншектерді адамгершілік, жалпыадамзаттық бағытта тәрбиелеу мақсатына пайдалану өте шебер үйлесімділік деп білімім.

Білім берудің әр кезеңнің өзіндік ерекшелігі бар. Бірақ, бұлар бір – бірімен өзара өте тығыз байланысты болып келеді. Қазіргі балаларды оқытуда ойлауды үйрету үшін алдымен уақыт керек, оқушыларға ойланып толғануға, ойын ашық айтуға рұқсат беру, әр түрлі идеялар мен пікірлерді қабылдау, үйрену барысындағы оқушылардың белсенді іс – әрекетін қолдану, бір – бірінің жауабына жасаған жұмыстарының дәлелді, дәйекті болуын талап ету. Сол сияқты тіл тазалығын сақтау, тіл дамыту жұмыстарын сабақта жүргізу тіл пәні мұғалімдерінің ғана проблемасы болмауы керек, барлық пән мұғалімдері талап етуі тиіс. Тұлғаның ойын тіл арқылы жеткізуі, сауаттылық проблемасын да жүзеге асыру бүгінгі күні мұғалімнің білімділігіне де байланысты. [5, б. 35]

Жаңаша оқытудың тиімді жақтары, ол оқушылардың өздігінен жан – жақты білім алуға жағдай жасалуып оқушыға таңдау мүмкіндігінің туындағаны, ол өзінің табиғи қабілетіне байланысты уақытты босқа өткізбей болашақ өмірін қазірден жоспарлауға мүмкіндік береді. сабақ кезінде уақытты ұтымды пайдалану мүмкіншілігі молаяды, оқушылар өзара пікір алмасуына мүмкіндік туғызылады, мұғалім мен оқушылар арасында ізгілікті қарым – қатынастар орнайды, сонымен қатар оқушылардың шығармашылық қабілеттерін, түсіну сезімдерін арттыру, сауатты жазу, мәнерлеп оқу, мағыналы сөйлеу, өлең шығару, эссе жазу, тағы да басқа көптеген қасиеттерін дамытып қалыптастыруға болады. [6, б. 5]

Білім беру саласында мұғалімнің алдына қойған қазіргі мақсаты – Ыбырай Алтынсарин атамыздың салып кеткен сара жолымен тығыз байланысады және оқушыларға ұлттық педагогикалық тәрбие және білім берумен қатар олардың шығармашылық қабілеттерін арттыру. Сол себепті сабақты идеялық жағынан ғылыми негізде, өмірмен байланысты ұйымдастыру, білім құмарлығын таныту, әр сабақта оқушыларды ойлануға өздігінен ізденіс жасауға баулып, ойын ауызша, жазбаша жинақтап баяндай білуге, мәдениетті сөйлеуге үйрету арқылы ұлттық әдет – ғұрыпты бойына сіңіруге дағдыландыру – әрбір ұстаздың абыройлы борышы деп санаймын.Өңгімелерін оқи отырып оны заманауи өмірмен байланыстырып оқушының өз көзқарасн білген оқушының жалпыадамзаттық көзқарасын байқауға арналаған нағыз көмекші құрал. Қазіргі білім беру саласындағы сынып жетекші мен мектеп психологтары да Ыбырай атамыздың маңызы зор еңбектерін өз жұмысына пайдаланса болады. «Мектеп жұмысы мен оқушы жетістіктерін өрістетудегі негізгі тұлға – мұғалім» деп Стронг айтқандай, ұстаздық білімділікпен қоса ізденпаздықты, дарындылық, ұйымдастырушылық, тағы да көптеген құндылықтарды талап ететін маман иесі. Шығармашылық қабілет баланың табиғатында болуы мүмкін. Біздің міндетіміз – оқушының бойында жасырынып жатқан мүмкіндіктерді ашып көрсету. Ол үшін мұғалім ғылымда болып жатқан жаңалықтармен үнемі танысып,өз біліктілігін үнемі арттырып, толықтырып отыруы керек. Атақты ағылшын ғалымы, педагогы Джон Дью айтқандай «Мұғалім бүгін ізденіс үстінде болмаса, онда оқушысы жарқын келешегінен айырылады да ол да бұрынғы ескі өмірмен өмір сүреді» деген екен. Сондықтан қазіргі заман ұстазы Ыбырай атамыз салып кеткен сара жолмен үнемі ізденіс үстінде болып, өткен тарихымызды ұмытпасақ онда еліміздің келешегі кемел болатынына сенімім мол.

Әдебиеттер тізімі:

1. Аймауытов Ж. Тәрбиеге жетекші. «Қазақстан мектебі», 1989 ж.
2. Бержанов К., Сейталиев К. Ауыз әдебиетіндегі адамгершілік, тәрбие мәселелері. «Қазақстан мектебі», 1970 ж.
3. Бастауыш мектеп. №7, 2001 ж.
4. БодановЖ., Болеев К. Қазақтың халық педагогикасы. Жамбыл, 1992 ж.
5. Жарықбаев Қ. Ұстаздық еткен жалықпас. Алматы, «Мектеп» 1987 ж.
6. Игнатъев Е.И. Психология в беседах с учителями. – Санкт Петербург, 2001 ж.
7. Қоянбаев Б.Ж. Педагогика. Оқу құралы. Алматы, «Рауан»,1992 ж.
8. Қазақстан мектебі №4, 1995 ж.
9. Мұқанов М.М. Жас және педагогикалық психология. Алматы,1981 ж.
10. Макаренко А.С. Педагогикалық шығармалары. Т.5. Москва, 1958 ж.
11. Мұғалімге арналған нұсқаулық. 3 деңгей, 2012 ж.
12. Оқыту – тәрбиелеу технологиясы журналы. 2011 ж.
13. Салтақова Л.Қ. Бастауыш сыныптың оқу – тәрбие жұмысында халықтық педагогиканы оқыту әдістері. 2015 ж.